

Nr 153

Av herr Källenius m. fl., om rätt för justitieråd och regeringsråd att åtaga sig skiljemannauppdrag m. m.

(Lika lydande med motion nr 122 i Första kammaren)

Med avseende å justitieråds och regeringsråds rätt att inneha uppdrag vid sidan av tjänsten innehåller statens allmänna avlöningsreglemente under 7 § B föreskrifter, som är väsentligt strängare än reglementets bestämmelser för andra domare och övriga tjänstemän. Bl. a. är justitieråd och regeringsråd förhindrade att åta sig skiljemannauppdrag och att inneha uppdrag som är jämförligt med tjänstebefattning. Till den senare gruppen av uppdrag torde hänföras bl. a. ordförande- och ledamotskap i de inom försäkringsväsendet förekommande villkors- och skadeprövningsnämnderna.

Förbudet att vara skiljeman tillkom år 1926 och motiverades då med att dylika åtaganden inte kunde anses förenliga med ställningen som utövare av landets högsta domarmakt. Denna motivering förefaller numera helt otidsenlig. Över huvud taget torde inte kunna förebringas några bärande skäl för det rådande förbudet för ifrågavarande domarkategori.

Utvecklingen inom betydande områden av näringslivet har fört därhän att där uppkommande rättstvister numera i sjunkande omfattning bringas under domstols prövning och i stället avgörs av skiljemän. Att tvistemål på detta sätt i stor utsträckning undandras domstolsprövning har sina nackdelar från allmän synpunkt. Domarkårens möjligheter att överblicka rättslivets skilda områden blir mera begränsade, vilket i längden kan inverka menligt på den dömande verksamheten i stort. Domstolspraxis och skiljedomsverksamheten kan å ena sidan komma att löpa efter olika utvecklingslinjer, till skada för rättsordningens stabilitet och därigenom också för den enskildes trygghet. Å andra sidan bjuder skiljedomsförfarandet så påtagliga fördelar att det helt visst kommer att hävda och kanske ytterligare befästa sin ställning gentemot domstolsprocessen. Det ter sig då desto mera angeläget att söka i görlig mån avhjälpa de berörda nackdelarna.

Mot bakgrunden av det anförda framstår det som en naturlig åtgärd att snarast undanröja hindret för justitieråd och regeringsråd att delta i skiljedomsverksamheten. Härigenom bereds dessa domare tillfälle att liksom andra domare till gagn för rättskipningen vinna erfarenhet från rättsområden, som kommit att bli alltmera främmande för domstolarna. För parterna

måste det också vara en vinning att på detta sätt kunna få sina rättsfrågor bedömda av högt ansedda jurister. Med hänsyn till högsta domstolens och regeringsrättens arbetsbörda torde visserligen deras ledamöter inte kunna ställa sig till förfogande annat än i begränsad omfattning. Detta förringar emellertid inte värdet av den åsyftade reformen.

Vad nu sagts om skiljedomsförfarandet gäller i stort sett också om de inledningsvis berörda nämnderna inom försäkringsväsendet. Dessas verksamhet är av avgörande betydelse för utvecklingen av praxis inom försäkringsrätten och skadeståndsrätten i den mån den avser ersättning vid personskada. Det är därför av vikt att de har tillgång till framstående juridisk expertis.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer vi, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga sådan ändring i statens allmänna avlöningsreglemente, att med tjänst som justitieråd eller regeringsråd må kunna förenas skiljemannauppdrag ävensom ordförande- eller ledamotskap i villkors- eller skadeprovningsnämnd inom försäkringsväsendet.

Stockholm den 22 januari 1964

Sten Källenius

Erik Tobé

Leif Cassel

Nils G. Fröding